

dýr, dýre = deóre, carus. sg. nom. (drihtne) dýre 339; 1242. acc. (hæfst þe við drihten) dýrne (gevorhtne) 504. pl. dat. (dugeðum) dýrum 1366. superlat. dýrust 3554. 3555.

dýran, carum habere Gr. I, 366. inf. dýran 257.

dýrnan, occultare, celare Gr. 2, 168. Erl. 159. mit dem dat. der Person. præt. sg. 1. (ic þegnum þínum) dýrnðe 2706. pl. 2. (seó ród hálig, þe ge mannum) dýrnðun El. 625. inf. (dryhtnes æ) dýrnan El. 970. (his milde móð monnum) ~ Ps. 76, 8. (noldan hi heóra synna) ~ Ps. 77, 4.

dýrne, occultus, secretus; obscurus, tenebrosus, mit dem dat. der Person. sg. nom. dýrne (deóðles boda) 487. (leóðum) ~ El. 722. ~ (J degol) Ex. 40, 17. acc. (þurh) dýrne (geþanc) 529. (þurh) ~ (geþoht) Ex. 442, 13. pl. nom. 'dýrne, abdita' M. gl. 417. (ne sindon him dæda) ~ Ex. 65, 5. (dæda) ~ Ex. 130, 12; 131, 32. gen. dýrnra (gedvilda) Ex. 264, 22. dat. 'dýrnum, secretis' M. gl. 426. (Vgl. M. gl. 408. und das Subst. 'dýrne, secretum' Ex. 338, 16.). acc. (ne dō þú me) dýrne (þíne þá deóran bebodu), 'ne abscondas a me mandata tua' Ps. 118, 19. (þær he) ~ (vát deorce grundas) Ps. 134, 6. — dýrne, adv. secreto; Ps. 104, 2: 'þá ic þe dýrne cigde'.

E.

Eá (anom. f.) aqua, flumen, fluvius Gr. 1, 647. 3, 381. I, 367. R. Gr. S. 85. D. M. 549. sg. nom. 'eá in flède' 232; A. 1504.

eác, etiam, porro Gr. I, 368; 369. eác 751. 922. 1121. 1157. 1160. 1181. 1188. 1212. 1227. 1367. 1435. 1595. 1736. 2037. svylce eác, ita etiam, item, eodem modo 324. S. êc.

eácan, augere, augeri; accrescere, intumescere Gr. 1, 896. Hievon kommt häufig vor das part. præt. eácen, auctus, magnus, tumidus, turgens, impletus; besonders prægnans, Gr. 2, 166. I, 368. Erl. XXVI. Haupt 3, 146. Die Construction weisen die folg. Beispiele nach. eácen (feoh) 1512. (dóhtor) ~ Ex. 416, 13. (cræfte) ~ Ex. 492, 26. (heó væs magotimbre be Abrahame) ~ (vorden) 2230. (þurh bearnes gebyrd brýd) ~ (vearð) Ex. 3, 19. 'bearn eácen godes, mighty child of God' Ex. 13, 20. Thorpe; richtiger wohl: das gott-erfüllte Kind. So steht auch anderwärts der gen. bei eácen. 'næron ge svá eácne móðgeþances' 3654. — (ær þý magotudre módor være) ~ (be eorle) 2760. acc. eácenne (gást) 4002. pl. nom. eácne (fuglas) 2152. (idesa vurdon) ~ 2600. Vgl. eácnian, concipere Haupt l. c.; 'for eácniendlicum, pro augendis' M. gl. 353. Diefb. 426. eáca, additamentum, incrementum Gr. I, 368. Ex. 125, 10. und unten s. v. feorheácen 204.

eád (m) possessio, opes, divitiæ, felicitas Gr. I, 368; 369. 2, 442. sg. gen. eádes 400. Jud. 139, 6. acc. (ágeaf eorðcunde) eád 1621. 2750. 3268. ~ (bryttedon) 1596; 1885; 4189. Für das von Grimm (D. M. 638.) vermuthete 'eád', mit der Bedeutung proles, ist bisher noch kein Beleg aufgefunden worden. Ebenso zweifelhaft ist. was Z. 3115.

unter 'eáde riht' zu verstehen ist. Thorpe, der annimmt, dass mehrere Theile der Handschrift dictirt und deshalb von dem Schreiber wiederholt Fehler gemacht worden sind, schlägt vor zu lesen: 'on þám eorðrice' oder 'eardrice', was mir nicht genügt. Ich übersetze einstweilen: 'ad hoc (d. i. præterea) geniturá iusti, stirpe cari', und gebe dem fem. 'eád' die Bedeutung: Geburt.

- eádeg, eádig, felix, opulentus, dives, fortunatus Gr. 1, 733. 2, 291; 302; 574. I, 368. sg. nom. eádig 1103. ~ (on eorðan ærgestreónum) 2141. se eádgá 1879. ~ (Abraham) 2856. se eadega (ver) 1471; 1556; 2226. ~ (Loth) 2589. ~ (eafora Thares) 2827. acc. eádge (eorðvelan) 1872. eádigne (bearn)! II, 145. pl. acc. eádige (gástas) 3473.
- eador, edor, eder (m.) sepes, domus Gr. 1, 639. I, 351. 2, 122. Erl. 129. sg. nom. (eall) ~ A. 1637. acc. (eall) ~ (þ) ? n. 2551. S. edor, und vgl. eadorgeard 1182.
- eafera, eafora (m.) proles mascula, natus, filius Gr. 1, 347; 350; 645. 2, 43; 133. sg. nom. eafora 1101. 1124. 1128. 1145. 1154. 1183. 1186. 1229. 1572. 1623. 1640. 1706. 2181. 2386. gen. eaforan 2321. dat. eaforan 1174. 1209. 2170. 2355. eaforan 3341. pl. nom. eaforan 619. 1057. 1246. 1596. 1610. 1676. 1700. 2127. 2177. 2204. dat. eaforum 547. 1343. 1410. 1540. 2216. eafrum 397. S. afera, afora.
- eáge (n.) oculus Gr. 1, 646. 2, 421. I, 368. M. gl. 316. sg. dat. eágan 3108. pl. nom. eágan 561. gen. eágena A. 30. dat. eágum (oft verbunden mit vlitán, seón, onlócian u. s. f.) 107. 817. 974. 1788. 1818. 2102. 2423. 3936. II, 718. S. ége.
- eahta, octo Gr. 1, 762. I, 337; 347. ~ hund, octingenti 1118; 1135; 1145; 1156; 1174; 1186.
- eal, eall, omnis Gr. 1, 245; 732. — eall 753. 1275. 1277. 1348. 1509. u. s. f. u. s. f. — ealles, omnino 1865. (Gr. 3, 92). S. unten 'nales, nalles, nalæs', non minus, non.
- eálá (Ausrufpartikel) o! (lá! II, 458; 645; 732. El. 902. vā lá! 367.) Gr. 3, 289. — eálá II, 165—169. neunmal! II, 318. Im Cod. Exon. und den Psalmen häufig.
- eald, vetus (ealdra, ealdost Gr. 3, 618.) Gr. 1, 252; 732. 2, 228. I, 346. S. auch yld. sg. nom. se ealda (feónd) El. 207. d. i. der Teufel. Vgl. se alda II, 34. se ealda deófol D. M. 941. dat. ealdan (fæder) 2602. pl. nom. (geónge J) ealde 1202; 2446.
- ealdfeónd (m.) hostis antiquus Gr. 2, 629. sg. nom. ~ Ex. 124, 7. gen. ~ es Ex. 114, 18. pl. nom. ~ as Ex. 115, 13; auch ealdffind Ex. 464, 18. gen. ealdfeónda Ex. 130, 30. ~ (cyn) 3575. ~ (nið) Ex. 110, 24; 125, 29. dat. ~ um 3970. El. 493. Jud. 140, 53.
- ealdor (m.) princeps, dominus Gr. 1, 639. 2, 602. sg. nom. ealdor II, 375. ('yldres) ~ 1506. (heofna) ~ II, 569. (lifes) ~ Ps. 105, 10. dat. 'ealdre, tribuno' M. gl. 382. pl. nom. ealdras, parentes, patres Ps. 108, 14. S. aldor.
- ealdor (m.) vita. sg. acc. (þin) ealdor (nere) 2496. Das Subst. 'ealdornere, vitæ salus', findet sich Ex. 189, 4. — á tó ealdre, in perpetuum Ex.

- 446, 28. áva tó ~ Ex. 149, 7; 348, 22. æfre tó ~ Ex. 200, 13; 203, 12. éce tó ~ Ex. 237, 22. 281, 14. u. s. f. S. aldor.
- ealdordóm (m.) auctoritas, principatus, magistratus. sg. dat. 'ealdordóme, auctoritate' M. gl. 383. ~ 'municipatu' M. gl. 392. acc. 'ealdordóm, auctoritatem' M. gl. 389. ~ 'tribunatum, principatum' M. gl. 349. ~ (áhóf) 1192. ~ (ágan) 3246. ~ (synnum ásvefede) 3264. S. aldordóm.
- ealdorgedál (n.) separatio vitæ, mors 1954 = aldorgedál (w. m. s.)
- ealdorman (m.) princeps, senator, subregulus, magistratus. sg. nom. ~ 'comes' M. gl. 427. dat. 'ealdormen, iudice, præside' M. gl. 401. pl. gen. 'ealdormanna, prætorum' M. gl. 423. 'procerum, iudicum' M. gl. 424. acc. ealdormen 4202.
- ealdvêrig, malignus, miser (wie ealdfeónd; s. úbrigens 'vêrig' El. 295. 388. vérg 903.) ~ 2979.
- ealhstede (m.) templum, delubrum; palatium, ædes regia Gr. 2, 527. D. M. 58. Erl. 137. Dfnb. 36. sg. dat. ~ 4192. Vgl. eolhstedas A. 1642.
- eallbeorht = ælbeorht, (w. m. s.) pl. nom. (englas) eallbeorhte II, 523.
- eallenga, omnino, prorsus Gr. 2, 357; 358. ~ (sveart) 474. Vgl. eallunga Dfnb. 41. Ex. 57, 23. Ps. 13, 2. 4. 15, 7. 8. 77, 45. 'svá eallunga, ita prorsus' M. gl. 389. 414.
- eallviht = allviht, (w. m. s.) pl. gen. (helm) ~ a 113. (cyning) ~ a 975.
- eallvundor (n.) omne miraculum. pl. gen. eallvundra 3507.
- ealogâl, cerevisiâ inebriatus Gr. 2, 560. pl. gen. ~ ra (gylp) 2402. Vgl. gálmôd, lascivus Gr. 2, 664. An. A. S. 139, 3.
- ealvalda = alvalda, (w. m. s.) ~ 246.
- eapel = æppel. sg. gen. eaples (pigdon) II, 412.
- earc (f.) cista, arca Gr. 1, 642. sg. nom. ~ 1308. 1418. dat. (of) ~ e 1445. (út of) ~ 1483. (on) ~ Ex. 479, 3. ~ (ealhâligra), 'arca sanctificationis tuæ' Ps. 131, 8. 'æt godes earce', in arca foederis 4269. und El. 400.
- earcebord (n.) tabulatum, navis; vgl. bord. sg. acc. (under) ~ (lædan), in navem ducere 1352. (læd under) ~ 1328. † earcebord (heóld heofona freá) 1398. pl. dat. (beútan) ~ um 1349.
- eard (m.) solum, terra, regio, sedes, domicilium, habitatio Gr. 1, 638. 2, 62; 226. 3, 395; 488. I, 346; 350; 353. sg. gen. eardes (breác) 1946. ~ (brúcað) A. 280. dat. (hveorfan of) ~ e 1016. (ádrifest from) ~ 1029. (dráf of) ~ 2799. (of) ~ II, 93. acc. (gesætton) eard (J êšyl) 959. ~ (J êšel ágan) 4129. ~ (genámon) 1648. Vgl. Ex. 184, 19. Ps. 139, 13. ~ (áléfan tó æhte) II, 117. (ceósan ús) ~ II, 205. (in heofonrice habban) ~ (mid englum) El. 621. pl. gen. earda (neósan) II, 114.
- eardaleás, exul, extorris 2699. oder earda leás?
- eardfæst, qui domicilium alicubi habet, incola, indigena Gr. 2, 559. (væs eafora þares in Filistêa folce) ~ 2828. 'þe eardfæst býð on Hierusalem, qui habitat in Hierusalem' Ps. 124, 1. 'þær he simle môt ~ vesan' Ex. 149, 8. acc. (ic vát) ~ ne (ánne standan) Ex. 433, 1.

- eardian**, habitare, colere Gr. 1, 907. 2, 62; 229. inf. eardian Ex. 496, 24.
 (on þam fæstenne) eardigean 2585. In den Psalmen und dem Cod.
 Exon. häufig.
- eære** (n.) auris. Gr. 2, 421. 3, 413. I, 368. Dfb. 62. M. gl. 316. pl. dat.
 (mid) eárum (gehéran) II, 172.
- earfoð** (f.) labor, molestia, tribulatio Gr. I, 346. 2, 257. D. Spr. 54. Die
 Declination bietet manches Eigenthümliche; ein Uebergehen in Formen
 des Neutrums ist unverkennbar. sg. (f. u. n. pl.) nom. (is him óðer)
 earfeðu Ex. 78, 13. þ his earfeðu eal gelumpe Ex. 113, 31. (nis
 me) earfeðe Ex. 166, 6. gen. earfoðes (feala) Ps. 70, 19. dat.
 (tó hyra) earfeða Ex. 115, 27. acc. þá earfeðu 510. earfoðu Ps.
 68, 27. þæt earfeðe Ex. 87, 21. pl. nom. þá earfoðu (synd tó-
 bræd) Ps. 24, 15. (þá andveardan) earfoða Ps. 31, 7. (deorc) ear-
 feðe (cnyssedan) Ps. 85, 6. gen. earfoða Ps. 16, 3. Ex. 457, 19.
 ~ (dæl), laboris aliquid 180; Gr. 3, 75; Ex. 485, 13. ~ (fela) Ex.
 443, 33. earfeða (mæst) Ex. 114, 25. ~ (dæl) Ex. 331, 13. Ex. ~
 (unrim) Ex. 280, 9. ~ (gemyndig) Ex. 286, 26. dat. earfeðum El.
 699; 1292. Ps. 106, 5. acc. earfoðu Ps. 16, 4. 68, 27. earfeðu Ex.
 72, 14. 74, 5. 89, 6. 272, 8. earfoðo II, 128. earfeðo A. 1486.
 earfeða Ex. 183, 18. Mehrere der obigen Formen mögen zu dem
 folg. Worte gehören.
- earfoð**, laboriosus, miser, ærumnosus Gr. 2, 271. ~ (mæcg) 4140. ear-
 foðmæcg Gr. 2, 506.
- earfoðsið** (m.) iter molestum; ærumna Gr. 2, 519. sg. acc. ~ (ealne) Ex.
 330, 30. pl. gen. ~a (bót) 1471. acc. (findan) ~as 4174.
- earg**, earh, pravus, improbus, vecors Gr. 1, 732. 2, 62; 289. pl. gen. eargra
 (vorda) 577. 'eargra cempena, timidorum militum' M. gl. 346. dat.
 'mid eargum, eðgefullum, formidolosis' M. gl. 430. 'meticulosis' M.
 gl. 438. Vgl. 'earhlice, niðlice, muliebriter' M. gl. 346.
- eargrynd** (m.) oceani, maris fundus. dat. (in) ~e 3842. acc. 'ýpe geond
 eargrund' Ex. 188, 3. Vgl. earhgeblond Erl. XXXIV. u. 147. El. 239.
 Vgl. auch 'grynd' II, 333.
- earm** (m.) brachium Gr. 2, 146. 3, 403. M. gl. 317. Dfnb. 67. sg. acc.
 (við) earm II, 433. pl. gen. 'earma, lacertorum' M. gl. 441. dat.
 earmum 541.
- earm**, pauper, miser Gr. 1, 732. 2, 148. 3, 579. I, 346. Dfnb. 68. sg. nom.
 ~ II, 121. ~ (æglæce) II, 714. gen. (ordfruma) earmre (láfe) 3670.
 pl. nom. earmre (æglæcan) II, 73. gen. earmra (anbid) 3462. ~ (hleó)
 4104. acc. (geond) earmre (láfe) 3598.
- earme** (adv.) misere, miserabiliter. (svá) earme (gelamp) 1561.
- earmlíc**, miser, miserandus, flebilis, tristis Gr. 2, 639. sg. nom. earmlíc
 (ælda gedreag) Ex. 62, 11. ~ (ylda cvealm) A. 182. dat. 'on þære
 earmlican tide, ea tempestate' M. gl. 411. acc. earmlíc (vffe) II, 637.
- earmlíce** (adv.) misere 1686.
- earmsceapen**, miser Gr. 2, 165; 591. Gl. Beov. unter 'scapan'. nom. 4149.
 A. 1130. 1345. (voc.) Ex. 267, 20.

- earmsceaða** (m.) miser latro II, 57; konnte auch getrennt geschrieben werden. S. *sceaða* (Gr. 1, 645. D. M. 317.) 603. II, 72. *synsceaða* 55. *gielpsceaða* 96. u. s. f. unten s. v.
- earnian**, merere, demerere, sibi comparare Dfb. 74; mit folg. gen. Präs. sg. 3. 'earnað, merebitur' M. gl. 358. (écan dreámes, heofona hámes) ~ Ex. 231, 4. pl. 4. *earniað* (écan lifes) Ex. 149, 25. prat. sg. 1. *earnode* (árna) Ex. 455, 11. sg. 3. ~ (éces lifes) Ex. 65, 9. pl. 2. (ge þæs) *earnedon* Ex. 83, 2. imperat. *earna* (þé ára) 2275.
- easta** (m.) oriens, dat. *eastan*, ab oriente R. Gr. §. 339. Gr. I, 368. Dfnb. 108. *easten* 552. — *eastan* 803. 1643. 1788. 1796. Jud. 137, 5. ~ of *Ongle* Ex. 319, 6.
- eastern**, *orientalis* Gr. 2, 181; 388. *easterne* (vind) 314.
- eastland** (n.) terra orientalis; regio orientalis. pl. dat. (on) ~ um 1048.
- eástreám** (m.) torrens aquæ, fluvius (s. *égstreám*) Gr. 2, 444; 528. pl. nom. ~ as 216.
- eástreámýð** (f.) unda torrentis, maris. pl. nom. ~ a 3903.
- eastveg** (m.) via orientalis. pl. dat. (on) *eastvegum* (stíð bihealdan) Ex. 205, 16. acc. (*geláddon on*) ~ as 3587. (*ofer*) ~ (*gesóhte*) El. 256. (*ofer*) ~ (*brohton*) El. 995.
- eáð**, **eáðe** (adv.) facile, facilliter Gr. 3, 102. *eáð* 2052. A. 194. *eáðe* (Dfb. 61.) 48. A. 425. El. 1292. Ex. 117, 9. 314, 5. Ps. 72, 16. 129, 4. u. sonst oft. *eáðóst*, *facillime* 3568. Jud. 133, 33. 134, 24. *eáðüst* Ps. 76, 10.
- eáðfynde**, facile inventu = *éðfynde* (w. m. s.). ~ 1988. By. 275.
- eáðmêdu** (f.) animus facilis, clemens, humilis; humilitas. Das Wort wird gern zu adverbialen Umschreibungen gebraucht; besonders mit Hilfe der Prép. 'for' und 'mid' mit folg. dat. plur.; oder mit 'þurh' u. folg. acc. sg.; auch steht der dat. pl. allein adverbial. sg. acc. (mín) *eáðmêdu*, 'humilitatem meam' Ps. 118, 153. 135, 24. (*þurh*) ~ *humiliter* Ex. 22, 29. 88, 20. 108, 17. pl. dat. *eáðmêdum* (vgl. Gr. Erl. 121.) *humiliter* A. 321. 979. El. 1088. 1101. Ex. 157, 15. (*mid*) ~ Ex. 131, 5. Ps. 130, 3. Jud. 136, 30. (*for*) ~ 3813. Ex. 186, 5. 'on minum eáðmêdum, in humilitate mea' Ps. 118, 50. 'he v as on elne ʝ on eáðmêdum' Ex. 122, 2. *eáðmêdu* = *eáðmetto*. Ps. 9, 13: 'geseóh míne eáðmetto, vide humilitatem meam'; dieselbe Verbindung nochmals Ps. 24, 16.
- eáðmôð**, humilis, facilis, lenis Gr. 2, 664. ~ 2275. pl. acc. þá *eáðmôðan*, 'humiles' Ps. 33, 18.
- ebbian**, recedere, refluere Gr. 1, 907. 3, 384. prat. sg. 3. (*lago*) *ebbade* 1408.
- êc**, etiam f. *eác* Gr. I, 362. ~ 3123. 3823. II, 328.
- êce**, perpetuus, continuus, æternus; immortalis Gr. 1, 735. 3, 168. sg. nom. *êce* 1107. 1400. se *êca* 2362. 2891. II, 459. se *êcea* (god) 3202. 'án is êce god' A. 1717. 'êce ælmihtig' A. 249. *êce* (*feónd*) 1256. ~ (god) 593. ~ (*drihten*) 112. 922. 1739. 2052. 2297. 2346. 2626. 4234. D. M. 19. gen. *êcan* (*dreámes*) II, 169. ~ (*drihtnes*) 1879. *êcean*

- (drihtnes) 7. acc. (drihten) *écne* 3713. *éce* (*sáule*) 185. ~ (*láfe*) 3299. 'in *éce*', in *æternum* 3217.
- éce* (adv.) perpetuo, continuo, æterne 20. 143. II, 98. 'éce to ealdre' Ex. 237, 22. '~ to aldre' El. 1218.
- ecg* (f.) *acies*, *lamina gladii*, *gladius* Gr. 1, 265; 642. I, 334. D. M. 278. sg. nom. (*seaxes*) *ecg* Ex. 70, 20. (*meces*) ~ Ex. 330, 8. 'heard *ecg* *cvacað*' El. 757. ~ (*grymetode*) 3337. dat. (*vápnes*) *ecge* 1824. (*seaxes*) ~ Ex. 408, 2. (*mid billes*) ~ A. 51. (*sveordes under*) ~, 'in *gladio*' Ps. 77, 62. pl. nom. *ecge* (*vàron scearpe*) Ex. 415, 29. dat. *ecgum* (*dihtig*) 1988. ~ (*ofþegde*) 1997. ~ (*sleán*) 3342. (*billa*) ~ 4226. (*mid sveordes*) ~ Ps. 43, 4. (*váfna*) ~ A. 71. ~ (*slógon*) Jud. 138, 18.
- ecgval* (n.) *strages gladio casorum*, *corpora casorum*. 'fuglas slitan on *ecgvale*' 2083. S. *væl*, *val*.
- écnis* (f.) *æternitas* Gr. 2, 325. 'on *écnisse*', in *æternum* 466. 'on *écnyse*' Ps. 110, 6; 111, 5. 'écnes' ist in den Psalmen häufig.
- éd* = *eád* (w. m. s.), *securitas*, *salus* Gr. 2, 716. D. M. (I) 476. in der Nota. Noah's Arche heisst Z. 1400: 'éd monne' Heil, Retterin für den Menschen; Bosw. übersetzt diese Worte durch: 'regeneration of men'. S. Gr. 2, 757; 758.
- edcer* (m.) *reditus* Gr. 2, 758. sg. gen. *edcerres* II, 452. S. *cyre* und *cerran*.
- edleán* (n.) *restitutio*, *præmium* Gr. 2, 220; 758. sg. nom. ~ Ps. 18, 10. A. 1229. gen. 'edleánes, recompensationis' M. gl. 354. dat. *edleáne* (*gefeón*) 1518. acc. *edleán* Ps. 27, 5. 6. 49, 22. 68, 23. 118, 112. 141, 9. S. *eftleán* (Ex. 68, 8.), *endeleán*, *feorhleán*.
- edor* = *eador* (w. m. s.). Gr. 1, 639. 2, 122. pl. acc. (*inunder*) *edoras* 2439. 2481.
- edsceaft* (f.) *nova creatura*; *regeneratio* Gr. 2, 758. acc. (*óð*) ~ e 3630.
- edulstaf* (m.) *sustentaculum* Gr. 2, 525. dat. (*him tó*) ~ e 1114.
- edvihta* (m.)? *opprobrium*. sg. dat. (*æt*) ~ an 1948.
- edvít* (?n.) *probrum*, *opprobrium*; *improperium* (Ps.) Gr. 2, 683; 758. acc. (*þe on*) *edvít* (*settan*), *ut probrum obiectare* 2722. (*him on*) ~ (*ásettað*) II, 640. (*þurh*) ~ II, 683. Das Wort findet sich in den Psalmen häufig.
- efnan* (*æfnian*, *geæfnian* Gl. Bv.) *perpetrare*, *præstare*, *facere*, *committere* Gr. 2, 168. Dfb. 1. præ. sg. 1. (*ic þine bebodu*) *efnde* Ps. 118, 143. (*ic þin bebod*) *efnede*, 'mandata tua desiderabam' Ps. 118, 131. sg. 3. (*unræd*) *efnde* 3704. pl. 3. *efndon* El. 712. (*unrihtdóm*) ~ 3701. (*his bebodu*) *efnedan*, 'custodiebant præcepta eius' Ps. 98, 8 inf. *efnan* (*þin á*) Ps. 70, 3. (*mine bebodu*) ~ Ps. 88, 27. (*his visfast vord vynnun*) ~ Ps. 102, 17. (*þine bebodu*) ~ Ps. 118, 21. (*eáð-médu*) ~ Ps. 118, 107.
- efne* (adv.) *plane*, *commode*; *gerade*, *eben*. Gr. 3, 102. ~ 3005. *aqualiter*. ~ *þonne* (3793.) oder ~ *þá* (2292.) *quum maxime*. ~ 1153. 2338. S. *emnes*.

- efngedælan, in partes æquales dividere. præf. sg. 3. efngedælde 3024.
- êfstan, festinare; accelerare. præf. sg. 3. êfste 2866. imperat. 'êfste, þú me gefriðie, accelera, ut eripias me' Ps. 30, 2.
- eft, iterum; retro (s. die folg. W.) Gr. 3, 626. I, 333. ~ 490. 745. 757. 759. 818. 879. 1113. 1338. 1408. 1410. 2274. 2431. 4079.
- eftgestyrian, denuo excitare, allicere, imperare 565; konnte auch getrennt geschrieben sein.
- eftsiðian, iterum ire, redire Gr. 2, 903. ~ 4149.
- êge = eáge (w. m. s.) oculus. pl. nom. (his) égan (lócíað on his earman þearfan) Ps. 10, 5. dat. (lócade mid) égum II, 727.
- egesa (m.) horror, terror, timor; tempestas Gr. 1, 645. 2, 271; 484; 528. 3, 526. I, 333. A. und El. XXXII. Erl. 143. D. M. 216. 217. Dfb. 2. ~ (gásta veardes) 2860. ~ (freán ælmihtiges) 2705. 'forðon him þær egesa angrýslíc stóð, quia cecidit timor eorum super eos' Ps. 104, 33. 'ærðon þe him se egesa on ufan sâte' Jud. 138, 60. gen. (við þæs) ~ n (grýre) 3984. (þurh) ~ (grýre) 4110. dat. egesan (stódon) 3130. (for freán) ~ 2584. ~ (geþreád) timore vexatus 2662. (acul for þám) ~ 4243; A. 1267 (wo 'acol' anstatt 'ácól' zu setzen ist); nochmals (acol on þám) ~ 3642. acc. egesan 4058. (in) ~, in terrorem, zum Schrecken 4238. pl. nom. egesan (stódon), tempestas ingruerat 3419. dat. egesum (geþreádne) 1859. S. blódegesa.
- egesful, egesfull, terribilis Gr. 2, 560. egesful 3624. Ex. 93, 20. 262, 7. 415, 28. egesfull 3434. Jud. 139, 4.
- egeslic, terribilis. sg. nom. ~ 4236. II, 435. dat. 'egeslicum, horrisono' M. gl. 421. 'egeslicre, minaci' M. gl. 421. pl. acc. egeslicu (yord) 4072. Vgl. noch folg. zum Theil unterhaltende Glossen bei Mone: 'egislic' M. gl. 334. 346. 347. 368. 370. 376. 391. 402. 405.
- egle, molestus, difficilis, turbidus, crudelis Gr. Erl. 107. sg. nom. ~ (oferhyd) 4196. 'ne mæg þe ænig yfel egle veorðan' Ps. 90, 10. pl. nom. egle (vâron) Ex. 485, 20. dat. eglum (onfengum) Ex. 126, 24.
- êgorhere (m.) exercitus maritimus; undæ, diluvium. sg. nom. ~ 1397. acc. ~ 1532.
- êgorstreám (m.) fluctus maris; oceanus Gr. 2, 484; 528. A. und El. XXXIV. pl. nom. ~ as (svearte svôgan) 1369.
- egsa = egesa, Gr. 1, 268. sg. nom. (þæs ealdres) egsa (ne stýreð) Ex. 127, 25. ~ (com) II, 394. se ~ (becom), corripuit, supervenit II, 407. ~ II, 381. gen. (bell) egsan (hveóp) 3050. (tó) ~ (grýre) II, 455. ~ (grýre) II, 727. ~ (þreá) Ex. 59, 3; 65, 34. 83, 32. dat. ~ (stódon) 3065., wo indessen die Bemerkung nachzulesen ist. ~ (ne veorðeð forht on ferhðe) Ex. 57, 26. ~ (áfyrhte) Ex. 63, 16. ~ (geþreád) Ex. 95, 28. (acol for þám) ~ Ex. 143, 20. ~ (geaclad) Ex. 258, 20. (vâron mid) ~ (áfyrhte) II, 386. (mid veres) ~ (genearvad) 917. acc. egsan II, 488. ~ (ondan) Ex. 136, 6. (við ofermaernes) ~ 2111. S. flódegsa.
- êgstreám (m.) torrens horroris; oceanus Gr. 2, 528. Gl. Bv. sg. dat. ~ e (neáh) El. 66. acc. egstreám 1410. 'êhstreám sóhte' Ex. 283, 1.

- ehtan, ehtian, sequi, persequi, odisse Gr. 1, 905. Dfb. 7. mit dem gen. der Person; aber auch mit dem acc. Präs. sg. 1. ic ehte (minra feónda) Ps. 17, 36. sg. 3. ehteð (pin) El. 927. pl. 3. (min) ehtað Ps. 7, 1; 26, 14. præt. sg. 3. (pæt) ehtode 3927. præt. sg. 3. (Godes engel heóra) ehte Ps. 34, 7. (he þearfendra þrīste) ~ Ps. 103, 16. pl. 3. ehton (elþeóða) El. 139. (ðre) ~ Ps. 43, 9.
- eiseg = egeslic, eislic, terribilis; nach Bosw. 'ferreus'. sg. dat. eisegan stefne II, 36. Vgl. 'mid eislicum, furibundis' M. gl. 429.
- elebeám (m.) olea. sg. gen. elebeámes (tvīg) 1468.
- ellen (n.) vis, robur, virtus. (f.) Gr. 1, 643. I, 333. sg. nom. ~ 1283. 2841. gen. elnes 969. El. 828. (Erl. 157. wozu oben 'ánhydig' zu vgl.). dat. elne (gevrþod) 2131.
- ellendæd (f.) magnum, insigne facinus Gr. 2, 447; 491. pl. gen. ~ a 481.
- ellenrôf, virtute clarus, fortis Gr. 2, 573. sg. nom. ~ 1776. (beorn) ~ 1115. (eorl) ~ 1833. pl. nom. ellenrófe 1869. 2031. (collenfyrhðe) ~ A. 350.
- elles, alioquin, alias, aliter; neuengl. else. Gr. 3, 92; 93; 187. M. gl. 359; 396; 408. Dfnb. 37. ~ 20. 680. 1899.
- ellor, alias, aliorum. Dfnb 16. 37. ~ (scriðan) 770. ~ (ceósan) 1862. ~ (sécán ððelseld) 1890. ~ (sécán viras uncúðe) 2727.
- ellorfús, peregre eundi cupidus, ad iter ingrediendum accinctus Gr. 2, 923. sg. nom. (gást) ~ (gangan sceolde) 1603. acc. ellorfúsne A. 321. (hláford) ~ Ex. 165, 11. (gást onsendan) ~ A. 188. pl. nom. ellorfúse (háilige gástas) 2391. ~ (hveorfað) Ex. 430, 26.
- ellþeódig, elþeódig, peregrinus; qui peregre est = ælþeódig Gr. 2, 302; 651. sg. nom. ~ 2623. 2673. acc. ~ 2695. pl. gen. ~ ra 1829. A. 16. dat. (eorlum) elþeódigum 3557.
- eln (f.) ulna M. gl. 317. elne Dfnb. 34. pl. gen. (flftena) elna (monnes) 1394.
- elngemet (m.) mensura cubitalis; ulna, cubitus. pl. gen. (þreó hund lang) elngemeta 1304.
- emne (s. efne), æqualiter, plane Gr. 2, 366. ~ 1937. A. 114. 221. 333. Ps. 9, 8. 28, 5.
- encgel II, 588 = engel, w. m. s.
- encgelcyn II, 368 = engelcyn, w. m. s.
- ende (m.) finis, terminus Gr. 1, 252; 640. 3, 498. I, 334. sg. nom. ~ 6. 3633. dat. (á búton) ende II, 317. acc. (ord ǀ) ende 3680. 'ór ǀ ende', initium et finem Ex. 492, 6.
- endedæg (m.) dies ultimus, supremus Gr. 2, 447; 489. sg. nom. ~ 4196.
- endeleán (n.) retributio, supplicium Gr. 2, 447; 504. sg. nom. (him þæs æfter becvom) yfel endeleán 3705.
- enderim (m.) numerus finalis, completus; numerus. sg. acc. (áriman daga) enderim II, 12.
- endestáf (m.) terminus, finis, mors Gr. 2, 447; 525. sg. nom. (þ hyre) endestáf (of gevindagum veorþan sceolde) Ex. 279, 8. 'se endestáf

- earfeðmecgum veálic veorpeð' Ex. 328, 2. 'forþon hira deaðes býð deorc endestaf, quia non est declinatio (!) mortis eorum' Ps. 72, 3. acc. ~ II, 543. 'hæfdon hie on rúne ʒ on rímcraefte ávriten vælgráðige vera endestaf' A. 135.
- enge, angustus Gr. I, 334. sg. dat. (fram þám) engan (hofe) El. 711. pl. acc. enge (ánpaðas) 2987. S. æng.
- enge (f.) angustia, locus angustus. dat. (of) enge (út áhta læðan) 1430.
- engel (m.) angelus Gr. 2, 110. I, 334. ~ 292. 348. 579. 653. u. s. f. sehr häufig. Die Form: e n g y l kommt vor 262. und 293. S. auch ængel.
- engelcyn (n.) genus, ordo angelorum. pl. gen. ~ na 246. Vgl. 'cyn engla' 66.
- eóde, eódon; s. gangan, gán.
- eom; s. vesan.
- eóred (n.) agmen, legio, turma, manus Gr. 2, 229; 534. I, 370; 373. Erl. 141. Dfnb. 188. sg. oder pl. nom. eóred (lixan) 3086. S. veóred, veórod.
- eorl (m.) vir nobilis, comes; vir fortis, miles Gr. 2, 16; 99; 449; 602. I, 348. Gl. Bv. sg. nom. ~ 1177. 1223. 1838. 1881. 2080. 2438. 2529. dat. eorle 1640. 1989. 2016. 2760. pl. nom. eorlas 1820. 2040. gen. eorla 3190. 4191. dat. eorlum 1704. 2093. 2131. 2662.
- eorþverod (u.) exercitus fuscus. 'So wird das Heer der Aegypter (3123.) genannt, im Gegensatz zu dem bleichen (vfgblác 3133.) der Kinder Israel'; nach Grimm in Haupt's Zeitschr. 3, 152; 155. D. M. 1216., wonach die Bemerkung zu 3123. zu vervollständigen ist.
- eorre, iratus Gr. I, 348. Erl. 149. 154. Gl. Bv. sg. nom. (ús) eorre (ge-yearð) II, 263. ~ (gevorden) II, 430. pl. eorre (væron) A. 47. S. yrre.
- eorðbüend, terram colens; terricolæ Gr. 2, 589. Gl. Bv.; nur als Plural gebräuchlich. nom. (æðelingas ealle) ~ 1642. eorðbüende 3013. ~ (ealle) 1753; 2611. (ylde) ~ 221. (men) ~ 997. gen. pl. ~ ra 1748. dat. ~ um 1630. 1679. 4082.
- eorðcund, terrestris Gr. 2, 565. sg. acc. ~ e (eád) 1621.
- eorðcyn (n.) genus terrestre; creatura Gr. 2, 501. sg. dat. (eallum) eorðcynne 3299.
- eorðcýning (m.) rex, rex terræ, rex magnus Gr. 2, 428; 449; 501. Gl. Bv. pl. nom. (hvý árisað) eorðcýningas, 'astiterunt reges terræ' Ps. 2, 2. (gegaderode væron) eorðcýningas Ps. 47, 4. gen. (se visesta) eorðcýninga 3321. ~ (áhtgevalde) 3824. ~ (áhtgevalda) Ex. 186, 27. dat. eorðcýningum Ps. 76, 9. acc. eorðcýningas Ps. 88, 24.
- eorðe (f.) terra, tellus Gr. 1, 253; 646. 2, 62; 236; 238. I, 350; 355. D. M. 229. D. Spr. 55. ~ 99. 600. 1012. 1139. 1512. 1781. u. s. f. u. s. f.
- eorðlic, terrestris, terrenus Gr. 2, 568. sg. nom. ~ (æðeling) 4042. ~ (dóm) Ex. 25, 25. ~ (æðel) Ex. 117, 30. acc. ~ (æðelu) Ex. 108, 5. pl. nom. 'þá eorðlican feorhæbbendra, terreni cælibes' M. gl. 357. acc. (cliopode) eorðlice (menn tó geleáfan) Ps. 49, 1.

- eorðrice (n.) tellus, orbis terrarum; solum Gr. 2, 449. sg. dat. (on) eorð-
rice 417; 452; 545.
- eorðscræf (n.) caverna, spelunca Gr. 2, 449. Erl. 117. Gl. Bv. sg. dat.
eorðscræfe A. 780. Ex. 291, 18. 443, 11. acc. (geond) eorðscræf 2589.
pl. dat. (on) eorðscræfum, 'in sepulcris' Ps. 67, 7. acc. (geond)
eorðscræfu, 'inferiora terræ' Ps. 62, 8. (geond þás) eorðscræfu Ex.
443, 27. S. scræf, scref.
- eorðvela (m.) divitiæ terræ; fertilitas, abundantia Gr. 2, 449; 537. sg. dat.
(eádge) eorðvelan 1872. Im Cod. Exon. mehrmals.
- eóv; s. þú.
- eóver, vester 1329. 1529.
- eóvian, ostendere, monstrare. præt. sg. 3. eóvde (selfa), apparuit 2158.
pl. 3. eóvdon 2050. part. præt. eóved (væs) 4058. S. ývian.
- esl = eaxl, exl (w. m. s.) ? f. humerus Gr. 2, 110. sg. dat. (on) esle
II, 682.
- ésne (m.) vir, servus Gr. 1, 640. 2, 161. pl. nom. ésnas 3762. In den
Psalmen sehr häufig.
- esol (m.) asinus Gr. 1, 639. I, 334. pl. acc. esolas 2860.
- ést (m.) favor, gratia, amor Gr. 1, 244; 255; 638. 2, 199. I, 361. sg. acc.
(æðelinges) ést 2437. (ofer metodes) ~ 1246; 3692. pl. dat. éstum,
libenter, grate (Gl. Bv.) 1946. 2350. Vgl. éstlice, libenter A. 292.
- éste, mitis, favens (Gl. Bv.) ~ 1504. Bv. 1884. acc. (þurh Andreas) éste
(lære) A. 1692.
- etan, edere; mit dem acc., oder dem gen., construit. Gr. 1, 897. 2, 25.
4, 649. I, 335. Dfnb. 102. præt. sg. 1. (ic þá bláde) æt 899. sg. 2.
(þú) æte 890. (þ þú þisses ofætes) ~ 497. sg. 3. (heó þá þæs
ofætes) æt 596. pl. 2. (git) æton (beorhtan bláða) II, 484. ? æten
II, 488. imperat. æt (þisses ofetes) 561. inf. (groot) etan 906. (þinne
hláf) ~ 932.
- exl = esl (w. m. s.) sg. acc. (ofer) exle 2920. 'eaxla, humeri' M. gl.
- éðan, ? inundare; improviso opprimere 3575; verschieden von 'eðian',
odorari Ps. 113, 14; auch 'exhalare' El. 1107. Erl. 163. (vgl. unten
'éðm'). S. æðan, ýðian.
- éðel (m. u. n.) prædium avitum, allodium; solum patriæ, patria Gr. 2, 112.
I, 361. sg. nom. (eard ʒ) éðel 4155. gen. éðles 2947. II, 329. dat.
(on) éðle 1072. 1101. 1145. 1154. 1611. 1946. acc. éðel 924. 3596.
(eard ʒ) ~ 4129. (vuldres) ~ (búan) 83. (lifes) ~ 1570. (on) ~
2125. S. æðel.
- éðeldreám (m.) patriæ caritas. pl. acc. éþeldreámas (heold) 1601.
- éðleard (m.) domicilium avitum. pl. dat. (vunode) ~ um (Cananéa) 1940.
- éðelland (n.) terra natalis, patria = éðellond Ex. 141, 17. 217, 12. sg. nom.
(vera) ~ 1963. acc. (vera) ~ 1374. (on) ~ 3557.
- éðelleás, patria carens, patria extorris. sg. dat. ~ um 3068. A. 74. pl.
nom. ~ e 3462.

- êðelmearc (f.) fines terræ alicuius; termini. sg. dat. (of Egypta) ~ e 1762. 1868. (from Egypta) ~ e 2201.
- êðelriht (n.) ius patrium Gr. 2, 515. sg. gen. (væron orvénan) ~ es 3140. Ex. 115, 10. Vgl. folcriht 2951.
- êðelseld (n.) sedes avita; habitatio, domicilium. sg. acc. ~ (sêcan) 1890.
- êðelsell (m.) = êðelseld Gr. 2, 519. sg. acc. (him på eard geceás J) ~ 1921.
- êðelstaðol (m.) habitatio; der bewohnbare Raum der Erde. pl. acc. ~ as 94.
- êðelstól (m.) sedes avita; domicilium, habitatio natalis. Gl. Bv. Gr. 2, 528. sg. nom. ~ 1480. 1509. (engla) ~ Ex. 4, 13. acc. ~ 1480. (ealdne) ~ Ex. 326, 1.
- êðelstov (f.) sedes, habitatio. sg. acc. ~ e (geceás) 1048. 2718.
- êðelturf (f.) patria, domicilium consuetum. Gl. Bv. sg. acc. (on þá) ~ (lādan) 1768. (on þás) ~ (lādan) 2671. S. das folg. W. u. êðyltyrf.
- êðeltyrf (f.) = êðelturf. sg. dat. (of þære) ~ 1729. (of þisse) ~, 'from this region of earth' Ex. 220, 17. Thorpe.
- êðelveard (m.) custos terræ, præfectus terræ. Gr. 2, 533. Gl. Bv. s. v. varian. pl. acc. ~ as 3573. Jud. 141, 63.
- eðelþrym (m.) terræ patriæ maiestas. sg. acc. ~ 1628.
- êðfynde = eáðfynde (w. m. s.) ~ 3508.
- êðm (m.) odor; halitus, vapor. Gr. 1, 639. 'se svartá êðm' II, 705.
- êðne ? adi. servilis, serviens = êsne 3596; oder êðen ?
- êðyl = êðel (w. m. s.) ~ 959. 1487.
- êðylstæf (f.) columen, præsidium patriæ s. familiæ. seó eþylstæf 2217.
- êðyltyrf = êðeltyrf. sg. dat. ~ 224. 2701. 2727.

F.

- F**ácen, fâcen (n.) dolus Gr. 1, 643. 2, 160. I, 358. sg. nom. 'fâcn, frau's M. gl. 405. dat. fâcne (besyrvan) 2674. ~ (gyldan) 3079. for fâcne (2685) oder tō fâcne (3739), dolose. acc. fâcen (J fyrene) 1935. ~ (J invit) 2408. pl. gen. fâcna (ânig) 2645. 'fâcna, mæn, strophas, fraudes' M. gl. 389. S. fâcen.
- fæc (n.) temporis spatium, tempus Gr. 3, 429. I, 331. Erl. 131. 148. M. gl. 421. sg. nom. 'hvil, fæc, intervallum' M. gl. 355. dat. (on svá lytlum) fæce El. 959. acc. (ymb lytel) ~ 4199; El. 293; 384. 'breui tempore'. (þurh lytel) ~ Ex. 115, 16. 504.
- fâcen, fâcene, dolosus. Gr. 2, 175. I, 359. Erl. 151. sg. acc. (hæfde) fâcne (hyge) 441. pl. dat. fâcnum (vordum) II, 65.
- fæder (anom. m.) pater Gr. 1, 331. 2, 43; 122; 225. 3, 320. D. M. 19. 20. sg. nom. fæder 1092. 1184. 1725. 1733. (ælmihdig) ~ 951. (bilvit) ~ 853. ~ (mancynnes) II, 312 = Ex. 456, 4. gen. fæder (flettgesteald) 1605. ~ (flettgestealdum) 1070. ~ (ælmihdiges) 1773. (mines) ~ 2690; auch fæderes II, 582. dat. fæder 2594. ~ (on fullum) 971. ~ (on lâte)